

Geniş imkanların ünvanı - Tovuz

Azərbaycanın barlı-bərəkətli bölgələrindən biri də Tovuz rayonuudur. Bu rayonun yerləşdiyi coğrafi ərazi özünün qədimliyi ilə ölkə tarixində diqqətçəkən ərazilərimizdən olubdur. Belə ki, Tovuzun relyefi həm düzənlik, həm də dağlıq hissədən ibarətdir. Eyni zamanda bu rayon Ermənistan və qonşu Gürcüstan Respublikaları ilə həmsərhəddir. Dəqiqliyi ilə ifadə etsək, Tovuzun Ermənistanla sərhəddinin uzunluğu 69 km, Gürcüstanla isə 23 km-dir. Ona görə də bu rayonun hələ Sovet dönməində iqtisadi imkanları daha çox diqqət çəkirdi. Lakin 1988-ci ildən 2020-ci ilin 27 sentyabrına kimi Tovuz rayonu Ermənistanın basqılarına, təxribatlarına məruz qaldı. Buradakı sərhəd kəndlərimiz düşmən tərəfindən atəşə tutuldu, xeyli sayda insanımız düşmən gülləsinə tuş gəldi, ev-əşiyindən didərgin düşdü. Bu da rayonun iqtisadi durumuna öz təsirini göstərdi. Yə-

ni, insanların birbaşa güllə yağışı altında işləməsi, yaşaması həm iqtisadi, həm mənəvi sarsıntılar, stresslər yaradırdı. Nəticədə də adamların torpağa bağlılığı sınaqla üz-üzə gəlir, əlavə problemlər ortaya çıxarırdı.

Böyük qələbəmizdən sonra Azərbaycanın bu bölgəsində də demək olar ki, həyat öz əvvəlki axarına düşdü. Bu da tovuzluların öz coğrafiyalarında daha uğurlu quruculuq işləri aparmağa, rayonun iqtisadi gücünü artırmağa, təbii ki, həm də özlərinin maddi durumunu yüksəltməyə imkan verdi.

Regionların İnkişafına Dair Dövlət Proqramına uyğun olaraq Azərbaycanın digər bölgələri kimi, Tovuzda da rayon icra hakimiyyəti başçısının rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən aparatın hazırladığı yerli inkişaf planı birmənalı şəkildə Tovuzun sosial həyatını, iqtisadi inkişafını və eləcə də görkəminin dəyişməsində əsas proqram kimi nəzərdə tutuldu. Həmin nəzərdə tutulan plana

uyğun olaraq öncə rayonda sahibkarlığın, özəl təsərrüfatların inkişaf etdirilməsinə, təşəbbüslərin dəyərləndirilməsinə diqqət artırıldı. Demək olar ki, Tovuz rayonunda ayrı-ayrı şəxslərin təşəbbüsləri ilə gerçəkləşdirilən iqtisadi tədbirlər öz müsbət bəhrəsini həm təşəbbüskarların, həm də bütövlükdə rayonun ümumi mənzərəsində ifadə olunmağa başladı.

Bu gün Tovuz rayonunun ümumi görünüşü 10 illər əvvəlki görünüşdən müsbət mənada xeyli fərqlənir. Bunun da əsas səbəblərindən biri rayonda tikinti-abadlığa, yenidənqurmaya, bütövlükdə rayonun görkəminin dəyişdirilməsinə göstərilən diqqətdir. Hər bir tovuzlu yaşadığı ərazinin sosial həyatını dəyərləndirməyə bacarır. Ona görə də həm rayon mərkəzində, həm də qəsəbə və kəndlərdə planlı şəkildə aparılan tikinti işləri milli arlamentləri, həm də arxitektura sistemi ilə göz oxşayır. Yeniləşən Tovuzun hər bir guşəsində, hər bir park və istirahət sahəsində artıq tez-tez yeniliklərlə qarşılaşmaq mümkündür. Bax, bu quruculuq işləri də son nəticədə yolların abadlaşdırılması, səkilərin təmir edilməsi, gərəkli sahələrdə körpülərin, kanalizasiya xətlərinin tikilməsi kimi rayon üçün gərəkli olan işlərin görülməsinə gətirib çıxarır. Yeni, bütün görülən işlər həm rayonun mənzərəsini dəyşir, həm də bu rayonda yaşayan insanların rahatlığına səbəb olur.

Bakıdan 430 km-lik bir məsafədə yerləşən Tovuz şəhəri özünün bugünkü mənzərəsi ilə göz oxşamaqla yanaşı, həm də burada görülən işlərin mahiyyət və əhəmiyyəti ilə də uğurlu iqtisadi bir yolda olduğunu göstərir. Əgər rəqəmlərə diqqət yetirsək, görürük ki, Tovuzda istifadəyə verilən sənaye müəssisələri, xüsusilə yerli xammal hesabına işləyən

və bir iş günündə 500 ton məhsul istehsal edən asfalt zavodu həm Tovuzun, həm də qonşu rayonların da tələbatını ödəmək gücündədir. Doğrudur, rayonun əsas iqtisadiyyatını kənd təsərrüfatı təşkil edir. Xüsusilə, üzümçülük, tərəvəzçilik, bostan-bağçılıq, taxıl məhsulları, eləcə də heyvandarlıq sahəsinin inkişafı bu rayon üçün zaman-zaman aparıcı sahələr olub. Ona görə də Tovuzda üzüm emalı müəssisəsi həmişə gəlirli sahə sayılıb. Bu gün rayonda faktiki olaraq mövcud sənaye müəssisələrinin 50 faizi normal fəaliyyət göstərir. Bu da o deməkdir ki, bu rayonun kənd təsərrüfatı sahəsindəki uğurları daha da genişləndirib inkişaf etdirmək və burada becərilən bütün məhsulların ölkə bazarlarına çıxarılmasını təmin etmək olar. Təbii ki, görülən işlərin mayasında torpağa bağlılıq və uğurlu sabahlara ümid olarsa, onda nəzərdə tutulan bütün istəklərin gerçəkləşdirilməsi günün reallığı ola bilər.

Bəli, bu gün Tovuzda səhiyyə, təhsil, mədəniyyət sahələrində də böyük işlər görülür. Xüsusilə, Tovuzun qədim insan məskənlərindən biri olması faktı imkan verir ki, bu ərazidəki tarixi abidələrimizin qorunub saxlanması və turistlərin ziyarət yerinə çevrilməsi təmin edilsin. Əgər üç yüz min il yaşı olan Zəyimçay hövzəsində tapılmış çuxurlar qədim Hunan şəhərinin qalıqlarının tapılması faktının özü bu əraziyə aiddirsə, deməli, Torpaqqala abidələri, həmçinin on min il tarixə malik Köhnəqala, Göytəpə abidələri əsl turist ziyarətəhəsinə çevriləcək ünvanı. Bu və ya digər abidələrin qorunması, təmir-bərpa edilməsi Tovuz rayonuna, həm ölkə daxilində, həm də ölkəmizə gələn turistlərin simasında xeyli insanın üz tutmasına gətirib çıxarar. Bu da həm rayonun tanınması,

burada abadlıq işlərinin aparılması (təbii ki, bu da yeni iş yerləri deməkdir - Ə.M.), eləcə də rayona gələn şəxslərin hesabına maliyyə məsələlərinin də reallaşmasına yol açar bilər. Bir az da konkret desək, gələn turistlərin, ziyarətçilərin burada xərclədikləri vəsaitlər rayon əhalisinin, eləcə də rayon büdcəsinin müsbət yönümlü gəliri olar.

Bəli, bu gün Tovuz rayonunda da epidemiyanın fəsadlarına baxmayaraq, həyat öz axarı ilə davam edir. Dövlət başçısının rayon rəhbərliyinin və aidiyyəti qurumların qarşısına qoyduğu vəzifələr uğurla gerçəkləşdirilir. Yeni dərs ilində təmir edilmiş və yaxud tikilmiş məktəblər qapılarını şagirdlərin üzünə açıb. Bu mənada məktəb, xəstəxana tikintisi, bərpası sahəsində müsbət nəticələr göz önündədir. Amma bütövlükdə, Tovuzda da görüləsi işlər kifayət qədərdir. Özü də bu rayonun coğrafiyası, xüsusilə burada Bakı-Tbilisi-Ceyhan

neft kəmərinin, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin, həmçinin Böyük İpək Yolunun keçməsi imkan verir ki, burada iqtisadi uğurların göstəriciləri daha da yüksəlsin. Eləcə də Kür və Tovuz çaylarının rayona verdiyi imkanlar da tovuzlulara balıqçılıq, quşçuluq kimi sahələrin də inkişaf etdirilməsinə imkan yaradırdı. Ümumiyyətlə, bu gün Tovuzda görülən işlərlə yanaşı, görüləsi işlərin də meydanı genişdir. Ona görə də Tovuzun həm bir yaşayış məskəni kimi görkəminə daha da yeniləmək, həm də insanların rifahını daha da yüksəltmək burada çalışanların öz əlindədir.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN
MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

